

Jakub Pivarč

Název příspěvku

Monitoring proměn pedagogických procesů a podmínek společného vzdělávání na základních školách v České republice (Monitoring of Changes in Pedagogical Processes and Conditions of Inclusive Education in Czech Primary Schools)

Klíčová slova v ČJ

Inkluzivní vzdělávání, učitelé základních škol, postoje, kvantitativní výzkum

Klíčová slova v AJ

Inclusive education, teachers of primary schools, attitudes, quantitative research

Cíle v ČJ

Cílem příspěvku je představit původní výsledky kvantitativního výzkumu, jehož účelem bylo zmapovat, jak učitelé běžných základních škol vnímají a hodnotí změny spojené s tzv. „inkluzivní“ novelou školského zákona z roku 2016, jaké postoje zaujímají k současnému pojetí společného vzdělávání a jak hodnotí spolupráci a podporu ze strany vedení školy či poradenských pracovišť. V českém výzkumném kontextu nebylo realizováno mnoho podobně koncipovaných výzkumů, proto mohou výsledky této studie přispět k novému poznání v oblasti inkluzivního vzdělávání.

Teoretická východiska v ČJ

„Inkluzivní novela“ školského zákona vyvolala u některých odborníků a části laické veřejnosti obavy a vlnu převážně negativních emocí. Od jejího přijetí došlo k významnému posílení práv žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) na inkluzivní vzdělávání, současně s tím došlo i k podstatným změnám ve vzdělávání (organizačním, finančním i obsahovým), se kterými se musí vyrovnávat především učitelé. Postoje učitelů jsou významnými prediktory, které budou mít rozhodující vliv na implementaci změn spojených s inkluzivním vzděláváním (Štemberger, Kiswarday, 2018). Vnímání a hodnocení změn pedagogických procesů učiteli, včetně faktorů, které mohou jejich postoje ovlivňovat, byly v tomto výzkumu zjišťovány v následujících doménách: a) zkušenosti a vnímaná spolupráce s asistentem pedagoga; b) homogenita třídy a zaměření výuky; c) zkušenosti s výukou žáků se SVP; d) připravenost učitelů na společné vzdělávání a vnímaná podpora ze strany vedení školy a poradenských pracovišť.

Metodologie v ČJ

Kvantitativního výzkumu se zúčastnilo 1340 učitelů I. a II. stupně z běžných základních škol. Byl zvolen dvouúrovňový proporcionální výběr základních škol ze všech krajů ČR (na výzkumu participovalo celkem 140 ZŠ). Jako výzkumný nástroj byl použit nestandardizovaný dotazník vlastní konstrukce, který byl obsahově zaměřen na vnímání a hodnocení proměn pedagogických procesů učiteli (viz popisované domény výše). Sběr dat proběhl ve druhé polovině roku 2018 prostřednictvím zaškolených administrátorů. Analýza dat byla realizována pomocí popisných a induktivních statistických procedur v SPSS.

Závěry v ČJ

Z výsledků analýz mimo jiné vyplývá, že značná část učitelů vnímá myšlenku společného vzdělávání smíšeně až negativně, což souvisí s mírou jimi vnímané nepřipravenosti na práci s žáky s postižením v kolektivu intaktních vrstevníků. V této souvislosti považují za nejvíce problematické vzdělávání žáků s mentálním postižením, oproti vzdělávání žáků s jiným druhem postižení. Toto zjištění koresponduje s nálezy dalších výzkumů (Čagran, Schmidt, 2011). Kromě tohoto zjištění se téměř ¾ učitelů domnívají, že asistenti pedagoga by měli být na výkon své profese lépe profesně připravováni.

Souhrn příspěvku v AJ

Teachers' attitudes should be seen as important predictors that will have a major effect on the implementation of changes associated with inclusive education. In a scope of this research, attention was paid to how teachers from Czech primary schools perceive and evaluate organizational, financial and content changes in education, which are associated with the so-called "inclusive amendment" to the Education Act No. 561/2004 (2016). Research has pointed out that a significant proportion of teachers perceives the idea of inclusive education to be both mixed and negative, which is related to the extent of their perceived unpreparedness to work with pupils with disabilities in a group of peers without disability. These teachers' attitudes can make hinder the process of inclusive education. It is therefore desirable to systematically analyse teachers' attitudes and adopt effective pedagogical steps based on research results to improve quality of inclusive education.

Bibliografie

Čagran, B., & Schmidt, M. (2011). Attitudes of Slovene teachers towards the inclusion of pupils with different types of special needs in primary school. *Educational Studies*, (37)2, 171–195.

Štemberger, T., & Kiswarday, V. R. (2018). Attitude towards inclusive education: the perspective of Slovenian preschool and primary school teachers. *European Journal of Special Needs Education*, 33(1), 47–58.